

Skäggelôppadansare

Skäggelôppadansen

I sin bok *Värmländska Kulturtraditioner II* skriver Gunnar Turesson i kapitlet *Ritualdanser* följande: "Om bl. a. halling var manlig ritualdans, ett manlighetsprov i vighet och styrka så var Skäggelôppa kvinnornas erotiska ritualdans, avsedd att ge dem lycka hos männen".

På öarna i Örten samlades man fordom till eldar och dans (Se Kapitel 22 om *Föreningen Ungdomsklubben*). Vid dessa fester förekom hallingdans och skäggelôppa. Som mästare i hallingdans har namngivits Lars Nilsa (Klarastrand) och Albin Eriksson (Hällekil) och några till.

Ur Gunnar Thuressons bok *Värmländska Kulturtraditioner II*

Intervju: Hur gick hallingdansen till ?

"Di' sving rektitt"

Hur gick skäggelôppa till ?

"Di' hôppe. Dä' geck åter å fram. Så sjöng di en polskestump till".

Upptecknat av Gunnar Thuresson 1953 efter samtal med Maria Johannesson, Mari i Skuggen, Hällekil.

Fortsatt intervju:

- Berätta allt ni vet om skäggelôppa.
- Ja, dä' betydde, att de skulle ha lycka (hos gossarna).
- Varför gjorde de en knut ?

- För att då' skulle vara säkert. Då' va några döttrar i Hällekil som danse' skäggelôppa.
- Vad skulle det vara till för lycka ?
- Ja , då' va att di' skulle få nôe fint å' bra.
- När dansa dom ?
- Ja, det kun vara så där på hösten före jul, å' unner jul.
- Va de flera som dansa på en gång och hur betedde de sig ?
- Då' va olika, iblann va' dä flere, en fyre fem, å' två så dära. Dom höll hännera, å' så drog di' öpp kjortel med ene handen å' höll i mä' den andre'.
- Hur många turer var själva dansen ?
- Ja, då' va' fell inte så mange, då' va' fell ett par tre.
- Är det svårt att beskriva ?
- Ja, - se – då' kan ja inte rektit' (därefter ett förläget skratt).

Upptecknaren har märkt, att alla som tillfrågats om dansen blir mycket förteguna. De rodnar och vill ingenting säga mer än sjunga visan och låta förstå att det var en dans, som var strängt hemlighållen bland kvinnorna.

Av sagesmän från Övre Ullerud beskrives skäggelôppa så:

- Den dansades ibland av två eller fyra flickor. Flickorna höll i varandras kjolar och gjorde i nedhukad ställning hallingsteg. De gick åter och fram över golvet.
- När kvennfolka' ble' rektit i taga, danse' de skäggelôppa i bare' särken.
- När gubbar och gummor fått sig för mycket att dricka på kalasen, hände det att de dansade skäggelôppadansen. De hoppade då upp och ned mitt emot varandra och sjöng:

He, så dansa vi skäggelôppa,

hej, så dansa vi skägghelo.

Skäggelôppa är känd i Öst-Norge. Lektor Helge Froyset i Moss meddelade författaren 1961, att han av de beskrivningar på dansen som han fått, hade den uppfattningen att skäggelôppa i Öst-Norge var en ritualdans med erotisk innebörd. Någon melodi till den hade han dock inte hört. Uppgiftslämnaren hade redogjort för sånglekens innehåll, varav framgick, att detta var överensstämmande med det värmländska.

När fru Larsson från Hällekil, Övre Ullerud tillsammans med sina föräldrar besökte sin säter vid sekelskiftet, fick hon bevittna hur deras säterjanta, Johanna Olsson, en gammal gladlynt gumma i grå kläder, i sin glädje över besöket dansade skäggelôppa ensam.

Den lilla rörliga gumman yttrade sig så här:

- Då' va så roligt att ni kom och hälsa på mig. Ja, ja' ä så gla' så jag vet mej ingen anna rå' än å' danse Skäggeloppa för er.

Hon samlade ihop kjolen och knöt en knut på baksidan och höll den med händerna, varefter dansen bestod av hallingsteg i sidled. Det gick med fart runt golvet, varunder hon sjöng denna visa som Gunnar Thuresson nedtecknat text och noter till.

Har ni sett e skäg - ge - lop - pe?
 Har ni sett e skäg - ge - lo? Tra - li la - la å
 tra - li - lo. Tra - li la - la å tra - li - lo.

Skäggeloppa dansades i äldre tider i Köla till följande ord och melodi:

Å hej så danser vi skägge - loppa. Å hej så danser vi
 veck om veck. Å hej så danser vi skägge - loppa. Å hej så danser vi
 veck om veck. Å sju röe å sju blå. Å sju gule å
 sju grå. Å hej så tar vi på hö - na.

Di danse skäggeloppa, då di vart rekti't i taga, gummene, å gubbane åg för den delen. Di sjöng att ôg. Så tog di kjolen mella knäna, så hoppe di å danse dä minns ja så väl, att ja såg dom danse. Vid sista raden "Å hej så tar vi på höna", tog karlen med högra handen och lyfte upp kjolen.

Uppt. förf. 1959 efter Anna Persson, f. 1884, Nolstuga, Bålstad, Köla.
 Hennes mormor Kerstin Andersson var född 1804 i Hälle, Köla.

Brudpolskornas vanliga sluttakt:

